

Till herrar Riksgäldsfullmäktige.

Genom skrifvelse af den 4 maj 1911 hafva herrar Riksgäldsfullmäktige uppdragit åt undertecknade att på grund af Riksdagens skrifvelse den 25 april 1911 såsom kommitté verkställa utredning med afseende å planen och omfattningen samt kostnaderna för utgifvande på svenska språket af en samling gällande grundlagar, vallagar och parlamentariska arbetsordningar i främmande länder i hufvudsaklig öfverensstämmelse med den framställning, som härutinnan gjorts i en vid 1911 års Riksdag inom Första kammaren väckt motion nr 22, samt att till herrar Riksgäldsfullmäktige inkomma med förslag. Som kommitténs sekreterare har tjänstgjort filosofie kandidaten Einar J:son Thulin.

Kommittén sammanträdde första gången den 28 maj 1911 och har sedan haft öfverläggningar den 15 oktober, 19 november och 18 december 1911 samt den 24 mars 1912, då arbetet afslutades.

Kommitterade hafva ansett sig till en början böra lämna en kort redogörelse för

I. På främmande språk utgifna författningssamlingar.

Som af motionären vid 1911 års riksdag påpekats, föreligga på främmande språk åtskilliga samlingar af grundlagar och andra författningar af konstitutionell natur. Den senast utgifna af dessa samlingar

är tredje upplagan af F. R. DARESTE, *Les constitutions modernes* (Paris 1910). Arbetet inledes med en redogörelse för författningsslifvets allmänna utveckling, till hvilken ansluter sig bibliografiska uppgifter rörande dittills utkomna samlingar af konstitutionella författningar. I inledningen påpekas, att man i fråga om en författningspublikation har att välja mellan två väsentligt olika sätt för utgifvandet. Antingen kan man aftrycka i kronologisk ordning alla konstitutionella författningar, som tid efter annan antagits i ett land, tillsammans med dem kompletterande konstitutionella stadgar (lois modificatives), eller också kan man utgifva blott gällande författningar i deras ursprungliga lydelse, med tillägg af de förändringar, som kunna vara genomförda, men utan upptagande af sådana kompletterande bestämmelser. Den förra utgifningsmetoden har det felet att leda till vidlyftigheter; det fordras ett ansenligt antal volymer, af hvilka största delen endast skulle hafva ett ofta mycket begränsadt historiskt intresse. Upplysningar af praktiskt intresse rörande gällande lagstiftning i allmänhet — det enda som många begära af ett arbete af denna natur — skulle så att säga ligga inkapslade i detta historiska material. Det andra utgifningssättet har tillämpats af Dareste, dock med någon ändring. Då alla de författningar, som icke äro gällande, hafva uteslutits, har utgifvaren i stället under namn af historiska uppgifter (notices historiques) före hvarje lands författning lämnat en kort redogörelse för landets konstitutionella historia.

Alla texter äro utgifna på franska. För många mindre betydande länder äro emellertid ej några grundlagstexter i arbetet medtagna, utan finnas för dessa länder endast de ofvannämnda historiska uppgifterna. Under grundlagstexten äro vissa upplysningar lämnade i form af noter. Dessa innehålla dels hänvisningar till gällande politisk och administrativ lagstiftning, dels anmärkningar rörande ändrad eller upphäfd lydelse i fråga om texterna (modifications et abrogations de textes), dels ock slutligen uppgifter i vissa hänseenden rörande valbestämmelserna. Kritiska anmärkningar förekomma ingenstädes. I allmänhet äro texterna fullständigt återgifna; i ett begränsadt antal fall har detta dock ej skett, utan vissa paragrafers innehåll i korthet angifvits inom klammer.

Af författningarna hafva blott medtagits sådana, som äro af grundlags natur. Översättningarna hafva med undantag för de turkiska och japanska författningarne ägt rum från grundtexten, och hvarje främmande uttryck, som icke har sin exakta motsvarighet i ett franskt ord, har angifvits inom parentes.

Efter hvarje lands författning följer en specialbibliografi med uppgift dels på publikationer, som innehålla de officiella texterna, såväl af de

gällande författningarna som af förut gällande, dels på viktigare författningskommentarier, dels på arbeten, som röra den konstitutionella historien.

Utom inledningen och den allmänna bibliografien, som inrymmes på 23 sidor, upptaga grundlagstexter, historiker och specialbibliografi 1,522 sidor, fördelade på två volymer i oktav (167 × 94). Härtill kommer sakregister på 20 sidor. I första volymen inrymmas de central- och vesteuropeiska staternas författningar, börjande med Frankrike, England o. s. v. i geografisk ordning, i andra volymen de nord- och osteuropeiska staternas samt de utomeuropeiska ländernas författningar. I allmänhet äro författningarna för kolonierna fogade till moderlandets författning med undantag för England.

Den af P. POSENER år 1909 utgifna grundlagssamlingen »*Die Staatsverfassungen des Erdballs*» är till planläggning och utförande helt olika Darestes Constitutions modernes. Publikationen innehåller dels författningar för viktigare stater, i allmänhet med korta inledningar och litteraturuppgifter, dels för mindre viktiga stater kortare upplysningar om författningen. På grund af att arbetets utgifvande ägt rum under medverkan i stor utsträckning af sakkunnige från olika länder, har publikationen icke en så enhetlig karaktär som Darestes Constitutions. I vissa fall äro författningarna öfversatta till tyska språket, i andra fall äro texterna utan vidare återgifna på grundspråket, såsom t. ex. för Sverige, Belgien, Frankrike, de engelska kolonierna, och de flesta amerikanska stater. För att fullt kunna utnyttja ifrågakavande publikation behöfvas insikter i ej mindre än sex olika språk.

Arbetet omfattar 1,435 sidor i kvart i tillsammans en volym. Författningarna följa i bokstafsordning efter ländernas namn på tyska inom hvarje världsdel.

Betydligt mindre till omfånget än de båda förut nämnda är den af WALTER FAIRLEIGH DODD år 1909 utgifna publikationen *Modern Constitutions* (2 volymer) och innehåller denna samling författningarna endast för ett utvaldt antal stater. Liksom Darestes har Dodd för hvarje land en kortare historisk-konstitutionell redogörelse, hvarvid han dock fäst mindre afseende vid statsrättshistorien, än hvad Darestes gjort. Jämförelsevis fylliga bibliografiska uppgifter hafva meddelats. Samtliga författningar äro återgifna i engelsk öfversättning. Förklarande noter förekomma däremot sparsamt. Publikationen inledes med en allmän statsrättslig bibliografi.

Arbetet omfattar 686 sidor (190 × 103 mm.) i två volymer i oktav. Det i jämförelse med ofvannämnda publikationer ringa sidoantalet och

mera spatiösa trycket har möjliggjorts därigenom, att endast vissa länders författningar medtagits, nämligen för Argentina, Australien, Österrike och Ungern, Belgien, Brasilien, Canada, Chile, Danmark, Frankrike, Tyskland, Italien, Japan, Mexico, Nederländerna, Norge, Portugal, Ryssland, Spanien, Sverige, Schweiz och Förenta staterna. Författningarna följa i bokstafsordning efter ländernas engelska namn. Ett utförligare systematiskt register är ägnadt att underlätta användandet af publikationen.

För den af P. SVEISTRUP utgifna publikationen »*Bestaaende Forfatningslove, Valglove og Forretningsordener i forskjellige Lande*» har motionären vid 1911 års riksdag redan lämnat en redogörelse i vissa afseenden. Samlingen är till planläggning och utförande i flere hänseenden olik de förut nämnda publikationerna, och hafva i densamma ej blott medtagits grundlagar i egentlig mening, utan öfverhufvud alla sådana lagar, som reglera staternas författningsförhållanden, äfven om de icke kallas grundlagar eller fordra särskilda noggranna former för ändring. Däremot äro lagar, hvilka icke utan vidare kunna anses vara grundlagar i materiell mening, fastän de hafva formell grundlags natur, ur publikationen uteslutna; sålunda den svenska tryckfrihetsförordningen. Samlingen kan därför sägas omfatta grundlagarna och de konstitutionella stadgarna i ett antal stater. För Sverige finnes bl. a. instruktionen för justitieombudsmannen. I allmänhet äro vallagarna fullständigt återgifna. För lagarna rörande den kommunala rösträtten lämnas vanligen redogörelser i noter, såvida rösträtten ligger till grund för valen till representationerna eller någon del därpå. De parlamentariska arbetsordningarna äro jämväl intagna i samlingen, i regel fullständigt för den afdelning af representationen, som motsvarar vår Andra kammare.

Till texterna äro fogade noter, innehållande utom lagar, som utgöra komplement till författningstexten, jämväl sådana faktiska upplysningar, som erfordras för att fullt förstå själfva texterna. Alla texter äro återgifna på danska och i allmänhet fullständigt.

Publikationen är fördelad i 4 volymer i stor oktav (220 × 139 mm.) med tillsammans 1,348 sidor författningstext och 39 sidor realregister i tvåspaltigt tryck. Staterna äro ordnade geografiskt.

Den enda hittills utgifna samling, som omfattar enbart de parlamentariska arbetsordningarna, är MOREAU och DELPECH: *Les réglemens des Assemblées législatives*. I publikationen återgifvas arbetsordningarna på franska för ett valdt antal länder. Arbetsordningarna för hvarje land föregås vanligen af ett utdrag af de ställen i grundlagen, som röra

representationen. Noter förekomma mycket sparsamt. Staterna äro uppställda i bokstafsordning.

Publikationen omfattar 2 volymer i oktav (168 × 90 mm.) på tillsammans 1,348 sidor författningstext och 76 sidor register. Häraf upptaga arbetsordningarna för det engelska parlamentet 280 sidor.

I senaste upplagan af Darestes *Constitutions* finnes uppgifvet, att i Frankrike för närvarande förberedes utgifvande af en samling vallagar. Hittills har denna emellertid icke utkommit i bokhandeln.

Kommitterade hafva härefter tagit under öfvervägande frågan om

II. Den planerade samlingens omfattning, uppställning och utgifvande.

Af den lämnade redogörelsen för en del modernare, på främmande språk utgifna samlingar af grundlagar och andra författningar af konstitutionell innebörd framgår, att tre af dessa samlingar blott innehållit vederbörande staters grundlagar, en vissa staters parlamentariska arbetsordningar, och slutligen en såväl grundlagar som åtskilliga konstitutionella författningar.

I den skrifvelse, hvarigenom 1911 års riksdag uppdrog åt Fullmäktige i riksgäldskontoret att verkställa utredning rörande utgifvande af en samling konstitutionella författningar, afsågs att denna skulle omfatta såväl grundlagar som vallagar och parlamentariska arbetsordningar i hufvudsaklig öfverensstämmelse med den framställning som härutinnan gjorts i den vid årets riksdag inom Första kammaren väckta motionen n:r 22. I denna motion föreslogs, att den ifrågasatta samlingen närmast skulle komma att blifva af samma beskaffenhet som den ofvan återgifna af Sveistrup redigerade.

I densamma finnas följande stater representerade: i första delen Danmark, Norge, Sverige, Nederländerna, Belgien, Frankrike, Tyska riket, Preussen; i andra delen Österrike (jämte erkehertigdömet Österrike ofvan Enns), Ungern, Schweiz (jämte Zürich, Glarus och Freiburg), Italien; i tredje delen Storbrittanien och Irland; samt i fjärde delen Förenta Staterna (jämte Massachusetts, New York och Illinois), Canada, Australien och Viktoria.

Vid den granskning, som kommittén företagit, har kommittén funnit, att i fråga om grundlagarna dessa stater böra bli representerade i den ifrågasatta samlingen, men att därutöfver äfven grundlagarna för några andra stater böra medtagas. Detta därför att, sedan den Sveistrupska editionen utgafs, nya författningar tillkommit i Ryssland och Japan,

hvarjämte Turkiets endast på papperet bestående författning efter revision börjat tillämpas; och äfven om dessa staters kultur i viss mening ej kan anses vara för oss likvärdig med de vesteuropeiska staternas, har kommittén funnit deras författningar förtjänta att medtagas såsom typer. Jämsides med Rysslands författning bör äfven den finska författningen återgifvas. Jämväl bör i den planerade samlingen medtagas den Sydafrikanska unionens författning, som tillkommit efter utgifvandet af Sveistrups Forfatningslove. I ännu ett afseende torde emellertid efter kommitténs mening den plan, som legat till grund för den Sveistrupska samlingen, böra utvidgas, så att flere representanter för såväl den romanska som den balkanslaviska statsvärldens författningar, än hvad som skett i denna samling, komma att återgifvas. Kommittén anser sålunda, att å ena sidan Spanien, Portugal och Rumänien, å andra sidan Serbien, Bulgarien och Grekland böra vara i samlingen representerade; sistnämnda stat äfven såsom typ för ett fullt genomfördt enkammar-system. I den Sveistrupska samlingen är bland de tyska staterna endast Preussen representeradt; kommitterade hafva emellertid ansett att samtliga de fyra konungarikena Preussen, Bayern, Sachsen och Württemberg böra medtagas, då dessa staters författningar i flere hänseenden uppvisa skiljaktigheter.

Ett strängare urval synes kunna göras i fråga om de stater, hvilkas vallagar och parlamentariska arbetsordningar blifva representerade i den ifrågasatta samlingen. Vid en granskning af desamma har kommittén funnit, att de vallagar och arbetsordningar, som äro återgifna i den Sveistrupska editionen, blott med vissa modifikationer böra medtagas äfven i den nu planerade samlingen. Först och främst torde det sålunda ej alltid vara behöfligt att återgifva båda kamrarnas arbetsordningar; vid återgifvande af arbetsordningen för den ena kammaren kunna i texten eller i noter afvikelserna i den andra kammarens arbetsordning angifvas. Vidare torde vallagarna och arbetsordningarna för Ungern kunna ur samlingen uteslutas, men däremot böra vallagarna för Ryssland och Finland samt Sachsen medtagas, den sistnämnda på grund af dess säregna statsrättsliga intresse.

Följande staters vallagar skulle sålunda i samlingen återgifvas, nämligen: Norges, Danmarks (begge tingen), Hollands (begge kamrarna), Belgiens (begge husen), Tyska rikets, Preussens (Abgeordnetenhaus), Sachsens (andra kammaren), Österrikes (Haus der Abgeordneten), Rysslands, Finlands, Italiens (deputeradekammaren), Frankrikes, Englands underhus, Förenta Staternas och Schweiz (nationalrådet).

Följande staters parlamentariska arbetsordningar skulle i samlingen

återgifvas, nämligen: Norges, Danmarks (begge tingen), Hollands (begge kamrarna), Belgiens (begge husen), Tyska riket, Preussens (begge husen), Österrikes (Haus der Abgeordneten), Frankrikes (begge kamrarna), Englands (on public business för begge husen), Förenta Staternas (begge husen) och Schweiz (nationalrådet).

Den granskning, som kommittén verkställt af ifrågavarande författningar, har gifvetvis ej varit af den mera djupgående natur, som vid en öfversättning i och för deras utgifvande måste ske. Då det vid denna detaljerade granskning måhända skulle kunna visa sig, att några af de af kommittén föreslagna författningarna lämpligen kunna ur samlingen utslutas, eller att deras afvikelser i vissa hänsenden från en viss typ lika väl skulle kunna i noter angifvas, har kommittén funnit sig böra förorda, att utgifvaren af den ifrågasatta samlingen må äga frihet till jämkningar i den af kommittén här ofvan angifna grundplanen såväl i fråga om själfva urvalet som ifråga om den omfattning, hvori respektive stater skulle representeras. Fri pröfningsrätt bör gifvetvis tillkomma utgifvaren i fråga om sådana författningar, som under utgifningstiden tillkomma.

Utom grundlagar, vallagar och parlamentariska arbetsordningar förekomma jämväl i den Sveistrupska samlingen andra författningar af konstitutionell natur, som antingen innebära ett närmare utförande af någon i konstitutionen angifven princip eller äro ägnade att belysa ett visst grundlagsstadgandes innebörd. Till det förra slaget af författningar äro att räkna lag om regeringens utöfning i händelse af konungs sjukdom, omtydighet och bortovaro i Danmark, ministeransvarighetslagen i Nederländerna, lag om statsrevision i Belgien o. s. v.; dessa författningar hafva af Sveistrup i allmänhet i texten återgifvits. Till det senare slaget af författningar äro att räkna de kommunala rösträttsbestämmelserna i länder, hvilkas representation i ett eller annat afseende därmed äger sammanhang; i allmänhet har Sveistrup återgifvit det hufvudsakliga innehållet af sådana författningar i noter.

Ehuru väl det hade varit önskligt, att dylika lagar, såsom ägnade att belysa egendomligheter i resp. länders författningar, hade kunnat i texten återgifvas, har kommittén icke kunnat af utrymmesskäl förorda deras mera fullständiga intagande i texten. Däremot böra de i form af noter kunna i hufvudsak omnämnas eller refereras, på sätt som skett i Dareste's Constitutions. Hänvisningar kunna i dessa noter göras till resp. staters författningssamlingar eller till andra texter, där dessa lagar äro ordgrannt återgifna. Då de viktigare ländernas författningssamlingar finnas i Riksdagens bibliotek, hafva de personer, som så önska, möjlighet att å ifrågavarande bibliotek få del af de konstitutionella författningarna,

hvilka, om de intoges i samlingen, måhända skulle minska dess praktiska användbarhet och i hvarje fall i hög grad inkräkta på utrymmet.

Med hänsyn till den engelska författningens säregna och från öfriga staters författningar afvikande karaktär af till större delen oskrifven rätt har kommittén tagit frågan om dess återgifvande i samlingen under särskildt öfvervägande. Den Sveistrupska editionen har ägnat densamma en ingående uppmärksamhet — hela tredje delen, sammanlagdt 463 dubbelspaltiga sidor, gäller den brittiska statsordningen — och de flesta konstitutionella författningarna ända från medeltiden hafva återgifvits. Dessutom finnes fogad till författningssamlingen en framställning af den engelska statsordningens historiska utveckling och af gällande statsrätt. Dareste har däremot blott återgifvit de viktigaste författningarna (magna charta, bekräftelsen därå 1297, statutum de tallagio non concedendo, petition of right, declaration of right och act of settlement). Kommittén har funnit sig böra förorda en medelväg i detta afseende. Då en mängd af de i den Sveistrupska editionen intagna lagarna och statuterna m. m. i allmänhet hafva nästan blott historiskt intresse, och då de äro tillgängliga för den, som mera ingående vill studera den engelska statsrätten, såväl i Sveistrups som i andra samlingar, har kommittén med hänsyn till de praktiska behof, som den ifrågasatta samlingen främst afser att fylla, ansett sig böra förorda, att blott de viktigaste författningsurkunderna, nämligen de af Dareste återgifna jämte de senaste vallagarna samt öfver- och underhusets arbetsordningar för allmänna angelägenheter^{*)} i samlingen intagas. Härtill bör efter kommitténs mening fogas en kort framställning af gällande engelsk statsrätt, då utan densamma författningstexten har föga värde för lekmannen.

I åtskilliga under de senare åren på främmande språk utgifna lagtexter för internationellt bruk har man bredvid öfversättningen jämväl intagit texten på originalspråket. Emot ett sådant förfaringssätt vid här ifrågavarande publikation talar främst det skälet, att utrymmet därigenom starkt kommer att tagas i anspråk, och att i följd häraf samlingens lätthandterlighet kommer att minskas. Då det emellertid icke blott ur teoretiska utan äfven ur praktiska synpunkter är önskvärdt, att vid uppkommande tveksamhet eller tvist i viktigare fall om den rätta

*) Såväl öfverhuset som underhuset hafva hvar för sig två olika arbetsordningar nämligen dels för de allmänna angelägenheterna (public business), dels för den lokala och enskilda lagstiftningen (local and personal bills) och judiciella ärenden (judicial business). Utom den lagstiftningsmakt, som vanligen tillkommer en folkrepresentation, har det engelska parlamentet vidsträckt befogenheter såväl i fråga om meddelande af dispenser, koncessioner, naturalisation m. m. som ock beträffande ekonomisk och administrativ speciallagstiftning.

betydelsen af ett stadgande eller ett uttryck originaltexten finnes lätt tillgänglig, har kommittén ansett sig böra förorda att åtminstone de viktigaste staternas grundlagar finnas i original intagna i samlingen; och får kommittén därför föreslå, att Tyska rikets, Preussens, Österrikes, Belgiens, Frankrikes, Schweiz' och Förenta staternas grundlagar samt vissa viktigare engelska texter på detta sätt medtagas i samlingen. Kommittén har härvid icke förbisett, att, särskildt med hänsyn till lättheten att jämföra original och öfversättning, det kunde vara lämpligt, att, såsom i modernare editioner är regel, detta skedde i form af parallelltexter. För sådant fall skulle bägge texterna tryckas med samma stil. Då emellertid ett icke obetydligt utrymme vinnes, om originalen tryckas med mindre stil, har kommittén ansett sig böra förorda, att originaltexterna fogas som bilaga till resp. staters författningar på sätt som kommittén nedan kommer att angifva.

I likhet med hvad som ägt rum i Darestes Constitutions, har det syntts kommittén lämpligt, att hvarje stats författningstexter föreginges af en kortare inledning rörande tidigare statsskick och konstitutionella författningar. För det praktiska behovet torde denna anordning vara fullt tillräcklig, och om hänvisningar göras till de samlingar, där äldre författningar äro återgifna, torde den nu ifrågasatta grundlagssamlingen äfven kunna med fördel användas för vetenskapliga ändamål.

Sådana historiska uppgifter har kommittén ansett sig för fullständighetens skull böra förorda jämväl ifråga om de stater, hvilkas författningar icke skulle komma att i samlingen återgifvas. Så har skett i Darestes Constitutions och Poseners Staatsverfassung. Det ökade utrymme, som dessa historiska uppgifter skulle komma att taga i anspråk, torde väl försvara sig icke blott ur det vetenskapliga studiets synpunkt utan äfven för praktiska ändamål.

I den framställning, som föranledde 1911 års riksdags skrifvelse i detta ämne, har motionären föreslagit, att till författningstexterna för hvarje stat skulle såsom efterskrift fogas en summarisk redogörelse för hufvuddragen af konstitutionell praxis i vederbörande land (t. ex. ministrarnas juridiska och politiska ansvar, riksdagsupplösningar, riksbudgetens uppställning) samt statsrättsliga konflikter (t. ex. i Preussen 1862—66 och Danmark 1885—94) och reformfrågor på dagordningen (t. ex. rösträttsförslagen i Preussen och Ungern) jämte partiuppställningen därvid. Efter motionärens mening skulle en sådan redogörelse vara i synnerligt hög grad ägnad att öka intresset för publikationen och utvidga dess läsekrets.

Kommittén, som noga öfvervägt motionärens förslag, har väl funnit detsamma vara förtjänt af beaktande. Emellertid har kommittén ansett de af motionären föreslagna redogörelserna i vissa afseenden mera falla inom området för den statsrättsliga och historiskt-politiska framställningen, än höra till en på riksdagens initiativ utgifven samling författningstexter. Kommittén vill vidare framhålla, att motionärens förslag ej torde kunna genomföras, utan att såväl kostnaden för arbetet skulle väsentligt förhöjas som utgifningstiden för detsamma ej obetydligt komma att förlängas — något som enligt kommitténs mening ej kan anses önskvärdt. Det kunde ock befaras, att den fullständiga objektivitet, som i ett arbete af detta slag måste förutsättas, skulle kunna äfventyras, om samlingen komme att omfatta sådana redogörelser i politiska frågor, hvilka svårigen kunna frigöras från subjektiva omdömen. Likväl anser kommittén, att de af motionären framhållna synpunkterna kunna i visst afseende tillgodoses. Enligt kommitténs mening skulle det vara värdefullt, om vissa upplysningar kunde för viktigare fall vidfogas texten, särskildt sådana, som vore ägnade att klargöra, hur den konstitutionella praxis utvecklats sig i annan riktning än det skrifna lagbudet synes gifva vid handen, men det har syns kommittén lämpligare, att de härför erforderliga upplysningarna meddelas i noter under resp. texter.

I likhet med hvad som skett i flere af de moderna grundlags-
editionerna har det syns kommittén önskvärdt, att bibliografiska uppgifter lämnades dels rörande författningssamlingar och allmänt statsrättslig litteratur dels ock rörande den speciella litteraturen för hvarje land, och torde såväl de af Dareste som af Dodd utgifna publikationerna därvid kunna tjäna till ledning. För att underlätta samlingens användande får kommittén förorda att ett utförligt realregister uppläggas efter verkets fullbordande och tillfogas sista häftet.

Af den förut lämnade redogörelsen för åtskilliga hittills utgifna författningssamlingar framgår, att staterna uppställts antingen i alfabetisk eller geografisk ordning. Kommittén har ej funnit något af dessa förfaringssätt tillfredsställande. Med den alfabetiska ordningen blir det visserligen lätt att »slå in» samlingen, men den mekaniska uppställningen leder vid arbetets utgifvande, hvilket kommittén tänkt sig skola ske häftesvis, till att länder med vidt skilda författningsförhållanden sammanföras i samma häfte. Samma invändning kan göras mot den geografiska uppställningen, hvilken dessutom är otillfredsställande ur andra synpunkter. Efter kommitténs mening böra såvidt möjligt författningar af ungefär samma statsrättsliga eller allmänt kulturella typ föras till-

sammans med hvarandra i hvarje häfte — härigenom blir det också lättare för den, som begagnar sig af samlingen, att finna sig tillrätta i densamma. Uppställd efter denna systematiska princip skulle publikationen, såsom kommittén förslagsvis tänkt sig, omfatta sju häften med staterna i följande ordning:

Häfte 1. Norge, Danmark, Nederländerna och Belgien.

Häfte 2. England med kolonier.

Häfte 3. Förenta Staterna och Schweiz.

Häfte 4. Tyska riket och tyska stater.

Häfte 5. Österrike och Ungern, Serbien, Bulgarien, Turkiet och Grekland.

Häfte 6. Frankrike, Italien, Rumänien, Spanien och Portugal.

Häfte 7. Ryssland, Finland och Japan jämte register.

De stater, hvilkas författningar icke i arbetet komma att medtagas, men hvilka blifva representerade genom historiska uppgifter, böra antingen inpassas i ofvanstående system efter de stater, hvilka kunna anses stå dem närmast, eller intagas i sista häftet.

För de stater, hvilkas författningar i samlingen komma att återgifvas, bör texten ordnas på så sätt, att den historiska inledningen jämte bibliografi sättes först, hvarefter följa de egentliga grundlagarna, vallagen och de parlamentariska arbetsordningarna med förklarande och kompletterande noter samt slutligen eventuellt originaltexten.

I fråga om arbetets typografiska utseende har kommittén stannat vid att vilja förorda det format (stilyta 176×102 mm.) och de stilar samt mellanslag, som användts i den af doktor K. Hagman år 1902 utgifna handboken »Sveriges grundlag». Med den större stilen (grof corpus) skulle själfva författningen tryckas, med mellanstilen (fin corpus) historisk inledning, vallag och arbetsordning och slutligen med den mindre stilen (petit) noter, bibliografi och originaltext.

Samlingens utgifvande har kommittén ansett lämpligast böra anförtros åt en af Riksgäldsfullmäktige utsedd fackkunnig person, som ensam skulle hafva ansvaret för detsamma. Denne kan, om så befinnes behöfligt, utse en fast medarbetare, hvilken tillika skulle tjänstgöra som utgifvarens sekreterare för utförande af löpande arbete såsom korrespondens m. m. För verkställande af öfversättningar har utgifvaren frihet att anlita härför lämpliga personer.

Slutligen har kommittén anställt följande

III. Kostnadsberäkningar.

I afseende å redaktionskostnaderna hafva i brist på nödig erfarenhet rörande samlingar af denna natur vissa svårigheter yppat sig att ernå mera exakta resultat. I motionen vid 1911 års riksdag beräknades öfversättare- och författarehonorar till 100 kr. pr 16-sidigt ark och redaktionskostnad till 75 kr. pr ark eller sammanlagdt 175 kr. pr ark. Denna beräkning, som var gjord under förutsättning, att särskilda efterskrifter, på sätt motionären föreslagit, skulle inflyta i samlingen, har kommittén funnit vara något för hög. Efter de upplysningar, som kommittén införskaffat, torde öfversättningsarvodet i medeltal kunna beräknas till 50 kr. pr ark — öfversättningar af t. ex. de ryska, japanska, turkiska och grekiska författningarna torde ej behöfva ske direkt från originalspråket, i den mån de finnas i goda öfversättningar på något af de stora kulturspråken. Redaktions- och författarearvode har kommittén ansett böra beräknas till 100 kr. pr ark.

Beräkningarna rörande kostnaderna för den litteratur, som för samlingens redigering behöfver anskaffas, hafva i följd af sakens natur måst blifva synnerligen approximativa. På frågans nuvarande stadium kan nämligen omfånget af den för utgifningen nödvändiga litteraturen svårigen fastställas; under utgifningen tillkomma gifvetvis också arbeten, som böra anskaffas. Utom den litteratur, som torde kunna kostnadsfritt anskaffas genom utrikesdepartementets bemedling eller möjligen genom byte emellan Riksdagens och främmande folkrepresentationers bibliotek, torde ytterligare litteratur behöfva anskaffas, för hvilken kostnaden, med ledning af upprättade förteckningar, beräknats till omkring 2,000 kronor. Öfriga med utgifvandet förenade kostnader (expensmedel m. m.) och oförutsedda utgifter har kommittén beräknat till högst 3,000 kronor. Litteratur- och öfriga extra utgifter skulle sålunda i allt uppgå till 5,000 kronor. När samlingen föreligger färdig bör den för utgifvandet anskaffade litteraturen, såsom motionären förutsatt, öfverlämnas till Riksdagens bibliotek.

För fastställande af tryckningskostnaderna har kommittén infortrat anbud från tre tryckerier, belägna i olika delar af riket, af sådan kapacitet att de tillfredställande kunna utföra arbetet. De infortrade anbuden, som skulle afse olika slag träfritt papper för en upplaga af 2,000, 3,000 och 4,000 exemplar i det format och med de stilar, som af kommittén förordats, hade följande prisuppgifter för 16-sidigt ark:

Boktryckeri.	Papper å	2,000 ex.	3,000 ex.	4,000 ex.
A.	10 kr. pr. 1,000 ex. å 16 sidor.....	60: 50	73: —	85: 50
	14 " " " " " " " "	68: 50	85: —	101: 50
	19 " " " " " " " " (lumpapper).....	78: 50	100: —	121: 50
B.	11 " " " " " " " "	67: 02	84: 50	101: 74
C.	10 " " " " " " " "	78: —	94: —	110: —
	11: 50 " " " " " " " "	81: —	98: 50	116: —
	12: 50 " " " " " " " "	83: —	101: 50	120: —
	14 " " " " " " " " (lumpapper).....	86: —	106: —	126: —

Dessutom skulle förhöjning för sättning med de finare stilarna beräknas pr. hel sida

hos boktryckeriet A för fin corpus 0,60 kr., för petit 1,50 kr.
 » » B » » » 0,24 » » » 1,22 »
 » » C » » » 0,80 » » » 1,70 »

Kommittén har låtit undersöka de papperssorter, å hvilka anbud ingifvits och hafva desamma befunnits vara träfria.

Af ofvanstående framgår, att det lägsta inlämnade anbudet är från boktryckeriet A för 2,000 ex. på 60,50 kr. pr. ark grof korpus, 70,10 kr. pr. ark fin corpus och 84,50 pr ark petit.

Inom kommittén hafva verkställts ingående beräkningar rörande omfånget af den ifrågasatta samlingen. Kommittén har därvid utgått från att författningstexterna skulle upptaga i svensk öfversättning samma utrymme, som i några af de redan utgifna handböckerna. Grundlagarna äro sålunda beräknade efter Darestes Constitutions, vallagar och parlamentariska arbetsordningar efter Sveistrups Forfatningslove och Moreau-Delpechs Reglements; för det fall, då resp. författningar ej funnits återgifna i någon af de nu nämnda publikationerna, hafva de eftersökts i andra publikationer. Det utrymme, författningarna upptaga i dessa samlingar har sedan evalverats genom beräkningar angående medeltalet bokstäfver pr. sida till det utrymme de skulle upptaga i det af kommittén förordade formatet. Härvid har dock det utrymme, som upptagits af noter i resp. samlingar, ej särskildt för sig evalverats till det utrymme, som de skulle upptaga i det svenska formatet. Nedanstående tablå framställer det utrymme som de olika författningarna skulle upptaga:

Stat.	Grundlag.	Vallag.	Parlamentarisk arbetsordning.	Originaltext.	Historiska inledningar och notiser.	Bibliografi.
Norgo	25	12	17	—	4	2
Danmark	15	30	14	—	4	2
Nederländerna	36	25	28	—	2	1
Storbrittanien	16	70	43	8	6	4
Statsrätt	100	—	—	—	—	—
Canada	28	—	—	—	3	1
Sydafrika	18	—	—	—	4	1
Australien	22	—	—	—	4	1
Förenta staterna	24	34	45	12	4	4
tre delstater	100*)	—	—	—	3	1
Schweiz	33	20**)	10	16	3	1
tre kantoner	70*)	—	—	—	3	1
Tyska riket	26	11	19	13	4	4
Preussen	16	13	26	8	2	2
Bayern	16	—	—	—	1	1/2
Sachsen	23	8	—	—	1	1/2
Württemberg	33	—	—	—	1	1/2
Österrike-Ungern	27	—	—	—	4	2
Österrike (med Österrike ofvan Enns)	28	17	25	14	3	1
Ungern	28	—	—	—	3	1
Serbien	31	—	—	—	2	1/2
Bulgarien	30**)	—	—	—	2	1/2
Turkiet	19	—	—	—	2	1/2
Grekland	16	—	—	—	2	1/2
Belgien	18	64	26	9	3	2
Frankrike	9	12	43	5	6	4
Italien	15	37	22	—	4	1
Rumanien	22	—	—	—	2	1/2
Spanien	15	—	—	—	2	1/2
Portugal	34	—	—	—	2	1/2
Ryssland	27	20**)	—	—	3	1
Finland	38	16	—	—	3	2
Japan	9	—	—	—	2	1/2
Andra stater	—	—	—	—	125	—
Summa sidor	967	389	318	85	219	44 1/2

*) Då kommittén ansett det vara lämpligast att öfverlämna åt utgifvaren att bestämma hvilka delstater (resp. kantoner) som skola i samlingen återgifvas, är denna uppgift beräknad efter det utrymme, som tre delstater upptaga i Sveistrups Forfatningslov.

***) Då författningen ej finnes återgifven i tillgänglig litteratur, är uppgiften i hög grad approximativ

Af den tabellariska sammanställningen framgår, att utrymmet skulle komma att disponeras på följande sätt:

Grundlag	(med grof corpus)	967 sidor	60 ark 7 sidor
Vallagar	(med fin corpus)	389 »	} 57 ark 14 sidor
Parlamentariska arbetsordningar	(» » »)	318 »	
Historiska inledningar och notiser	(» » »)	219 »	} 8 ark 2 sidor
Originaltext	(med petit)	85 »	
Bibliografi	(» »)	45 »	

2,023 sidor 126 ark 7 sidor
Därtill kommer register c:a 3 ark (med petit) 130 ark.

Upplagans storlek har af motionären vid 1911 års riksdag föreslagits till 1,500 exemplar eller samma antal, i hvilket riksdagsregistret 1867—1900 och kommittébetänkanden bruka utgå. Då den planerade samlingen på grund af sin praktiska betydelse kan väntas erhålla större spridning har kommittén ansett sig böra förorda att den tryckes i 2,000 exemplar.

Efter det förut omnämnda lägsta ingifna anbudet skulle tryckningskostnaderna ställa sig på följande sätt:

Grundlagstexter 60 ark 7 sidor à kr. 60,50 pr. ark	kr. 3,660: —
Vallagar, Parlamentariska arbetsordningar samt historiska inledningar och noter 57 ark 14 sidor à kr. 70,10 pr. ark »	4,057: —
Originaltexter och Bibliografi 8 ark 2 sidor à kr. 84,50 pr. ark »	687: —
Förhöjd kostnad för noter eller $\frac{1}{4}$ af 967 sidor = 242 sidor à kr. 1,50 och $\frac{1}{8}$ af 707 sidor = 88 sidor à 90 öre »	442: —
Register 3 ark à 84,50	» 254: —
	<hr/>
	Summa kronor 9,100: —

Härtill komma korrekturkostnader och andra med tryckningen förenade kostnader samt häftning, hvadan den slutliga tryckningskostnaden torde kunna beräknas till högst 12,000: — kronor.

Samtliga utgifter för samlingens utgifvande skulle sålunda belöpa sig till

Redaktionskostnader 130 ark à 150 kr. ark	kr. 19,500: —
Tryckningskostnader	» 12,000: —
Litteraturanskaffning och extra utgifter	» 5,000: —
	<hr/>
	Summa kr. 36,500: —

Ehuru visserligen kostnaden per ark af kommittén anslagits till något lägre belopp än som skett i motionen, öfverstiger denna slutsiffra den af motionären beräknade kostnaden med 1,500 kronor, beroende därpå att samlingen enligt kommitténs beräkningar skulle blifva 30 ark större än hvad motionären antagit.

Distribueringen af samlingen torde lämpligast böra öfverlämnas åt den firma, som erhåller i uppdrag att trycka densamma.

Kommittén vill framhålla önskvärdheten af att samlingen kunde snabbt utgifvas. Af motionären vid 1911 års riksdag ifrågasattes en utgifningstid af 3 år men detta under förutsättning att ofvan omförmälta efterskrifter skulle medtagas. Då denna förutsättning bortfaller, tror sig kommittén hafva anledning att hoppas på en sådan tidsbesparing, att samlingen, om den nu föranleder ett riksdagens beslut, kunde föreligga fullt färdig under år 1914.

Till slut vill kommittén förorda, att ett så lågt försäljningspris som möjligt sattes å samlingen t. ex. 1 kr. pr. häfte. Härigenom skulle möjliggöras en vidsträckt spridning af densamma. Med högre pris skulle den säkerligen komma att röna jämförelsevis liten efterfrågan, och syftet med utgifvandet skulle då i viss mån blifva förfeladt. I hvarje fall kunna aldrig inkomsterna genom publikationens försäljning täcka de med utgifningen förbundna kostnaderna, och det har vid sådant förhållande icke synts kommittén lämpligt att genom ett högt försäljningspris lägga hinder i vägen för en liffigare efterfrågan. Ett lågt försäljningspris med vidsträcktare spridning torde för öfrigt kunna inbringa väl så mycket eller mera till täckande af åtminstone någon del af kostnaden, hvilken synpunkt ju icke heller bör förbises.

Undertecknad *Kjellén* vill särskildt hafva uttalat, att jag frånfallit mitt förslag angående de ofvan å sid. 9 och följ. omnämnda »efterskrifterna» *endast* af det skäl, att sålunda en väsentlig tidsbesparing vid arbetets utgifvande skall vinnas, och mot det vederlag, att det därmed afsedda syftet enligt kommitténs förslag skulle till väsentlig del tillgodoses genom noter under texten.

Undertecknad *Reuterskiöld* har under öfverläggningarna för min del i det längsta förordat, att den modernare principen med parallelltexter äfven i nu förevarande fall borde följas, men funnit mig böra i detta afseende gifva efter för mina herrar medkommitterades betänkligheter rörande kostnaderna. Likaså har jag ansett, af skäl som ej här torde behöfva vidare utvecklas, lämpligast och riktigast, att utgifningen skedde genom justitiedepartementet efter Kungl. Maj:ts närmare förordnande och icke genom Riksgäldsfullmäktige. Kommitterades majoritet har dock funnit frågan härom ligga utanför kommitterades uppgift och jag har under sådana förhållanden blott velat härmed framhålla, att frågan icke varit obeaktad.

Stockholm den 24 mars 1912.

KARL STAAFF.

RUDOLF KJELLEN.

C. A. REUTERSKIÖLD.

Einar J:son Thulin.